

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 49 (1304) 7 СНЕЖНЯ 2016 г.

25 гадоў рэальнай незалежнасці Беларусі

Падчас падпісання Белавежскіх пагадненняў. Злева направа: прэм'ер-міністр Украіны Вітольд Фокін, прэзідэнт Украіны Леанід Краўчук, старшыня Вярхоўнага Савета Беларусі Станіслаў Шушкевіч, старшыня Савета Міністраў Беларусі Вячаслаў Кебіч, прэзідэнт Расіі Барыс Ельцын, дзяржаўны сакратар Расіі Генадзь Бурбуліс.

Пасля спробы зрушэння М.С. Гарбачова з пасады прэзідэнта СССР па-ранейшаму працягвалася праца над новым Саюзным дагаворам. Кіраўнікі большасці рэспублік заяўлялі пра свой намер далучыцца да дагавора аб Саюзе Сувэрэнных Дзяржав. Апошні раз такая заява была зроблена ў лістападзе 1991 года і транслювалася на тэлебачанні, а са-мо падпісанне было прызначана на снегань.

1 снежня ва Украіне быў праведзены рэферэндум па пытанні яе незалежнасці ад СССР, які паказаў 90 % сцвярджальных адказаў.

7 снежня 1991 г. дэпутаты Вярхоўнага Савета Беларусі XII склікання сталі сведкамі незвычайнага выступу. Прамову трymаў Барыс Ельцын. Расійскі прэзідэнт гаварыў аб цеснай гісторычнай дружбе рускіх і беларусаў, пэспектывах адносін паміж дзёмням рэспублікамі.

8 снежня 1991 г. кіраўнікі трох саюзных рэспублік падпісалі знакамітасце Белавежскае пагадненне, якое прадугледжвалася распуск СССР як суб'екта міжнароднага права. Пагадненне падпісалі ў Віскулях (Белавежская пушча, Беларусь) вышэйшыя службовыя асобы і кіраўнікі ўрадаў трох саюзных рэспублік: Ба-

рыс Ельцын і Генадзь Бурбуліс (РСФСР), Станіслаў Шушкевіч і Вячаслаў Кебіч (БССР), Леанід Краўчук і Вітольд Фокін (Украіна).

Прэмбула дакумента канстатавала, што "Саюз ССР як суб'ект міжнароднага права і геапалітычна рэальнаясць спыняе сваё існаванне".

Артыкул 1-ы Пагаднення абвяшчай: "Высокая Дагаворная Бакі ўтвараюць Са-дружнасць Незалежных Дзяр-жай" (СНД).

Пагадненне заяўляла пра імкненне развіваць супра-цойніцтва ў палітычнай, эканомічнай, гуманітарнай, куль-турнай і іншых абласцях.

Артыкул 14-ы вызна- чаў Менск "афіцыйным месцам знаходжання каардынацыйных органаў садружнасці".

У спешыяльнай Заяве кіраўнікі дзяржаў Рэспублікі Беларусь, Расіі і Украіны канстатавалася, што недальнабачная палітыка Цэнтра прывяла да глыбокага эканамічнага і палітычнага крэзісу, да разва-лу вытворчасці, катастрофічнага паніжэння ўзроўню жыцця практична ўсіх без выклю-чэння сацыяльных слоёў насельніцтва. Цэнтральная ўлада, апроч усяго іншага, аўбінавачвалася ў нагнітанні сацыяльнай напруженасці на нацыянальной глебе. Тому адзіны выхад, як гаварылася ў Заяве, бачыцца ў стварэнні СНД.

Праз дзень пасля падпісання Белавежскага пагаднення - 10 снежня 1991 г. — пастанова Вярхоўнага Савета Беларусі аб яго ратыфікацыі была вынесена на суд парламентарыі. Пачаўшы свой выступ, Шушкевіч заявіў, што разумее

«хваляванне і нецярпівасць» дэпутатаў. Паводле Шушкевіча, сустреч а лідараў трох славянскіх рэспублік наспела даўно, таму што перамовы аб саюзным дагаворы зайдлі ў тупік. Старшыня Вярхоўнага Савета паспяшаўся супакоіць дэпутатаў, запэўніўшы іх утым, што ён стаіць з Ельциным і Краўчукам на адных і тых жа «канцептуальных пазіцыях».

Пераважная большасць дэпутацкага корпуса досыць пазітыўна ўспрыняла падпісанне Белавежскага пагаднення і была яўна настроена на ягоную адназначную ратыфікацыю. Пра гэта сведчалі выступы многіх дэпутатаў. Вельмі высока ацаніў дзеянні беларускага кіраўніцтва ў Віскулях Анатоль Вярцінскі.

Вынікі галасавання па ратыфікацыі Белавежскага пагаднення былі наступнымі. З 266 дэпутатаў, што галасавалі, «за» прагаласавалі 263 парламентары, «супраць» — 1, устрымаліся — 2, не галасавалі 27 чалавек.

Працэдура дэнансацыі прыйшла без асаблівых ускладненняў, аднак карціна была трохі іншай. З 240 дэпутатаў, што галасавалі, «за» аддалі свае галасы 212 чалавек, супраць - 7, устрымаліся - 21. У выніку была прынята адпаведная пастанова.

Наступны этап распуску СССР ажыццяўіўся 21 снежня 1991 г., калі ў сталіцы Казахстана Алма-Ате быў падпісаны Спецыяльны пратакол да Пагаднення і шэраг іншых дагавораў аб стварэнні СНД. Цяпер сябrou Садружнасці налічвалася адзінаццаць...

Вікіпедыя.

125 гадоў з дня нараджэння Максіма Багдановіча

Максім Адамавіч БАГДАНОВІЧ (9 снежня 1891, Менск - 25 траўня 1917) - беларускі паэт, публіцыст, літаратурны крытык, перакладчык, літаратуразнавец; класік беларускай літаратуры, адзін са стваральнікаў беларускай літаратуры і сучаснай літаратурнай беларускай мовы. Багдановіч выступаў як крытык і гісторык літаратуры. Распачынальнік традыцый беларускага мастацтва перакладу. Нізка "Места" з адзінага прызыццёвага зборніка паэта "Вянок" з'яўляецца першим узорам урбаністычнай лірыкі ў новай беларускай паэзіі. Спадчына Максіма Багдановіча ўвайшла ў залаты фонд беларускай культуры.

У 1892 годзе сям'я перебралася ў Гародні, дзе бацька Максіма Адам Ягоравіч Багдановіч атрымаў працу ў сялянскім паземельным банку. Жылі на ўскраіне горада, на Новім Свяце, 15 па Садовай. Умовы былі добрымі для вы-

хавання дзяцей: мяккі клімат, у двары сад, а вакол сады, палі, недалёка лес і Нёман.

Маці летам выязджала з сынамі на вёску. Вядома яе паездка ў Вязку на Асіповічыне да сваёй старэйшай сястры, дзе дзеці ўпершыню апынуліся ў беларускай народнай стылі.

16 кастрычніка 1896 года памерла маці будучага паэта. Пасля смерці любімай жонкі Адам Ягоравіч не змог жыць у Гародні і ў лістападзе 1896 года ён з дзецімі пераезжаете ў Ніжні Ноўгарад. Так Максім аказаўся на дадзенай адраваным ад Беларусі.

Маці дзецям Адама Ягоравіча замяnilа цётка па бацьку Марыя Багдановіч. Бацька аддаваў шмат увагі сваім сынам, дзякуючы яму яны падобілі літаратуру. У 1906 годзе хрышчоная маці Максіма

В. Сёмава, якая жыла ў Пінску і трymала там прыватную гімназію, выпісвае для яго газету "Наша доля", а потым і "Нашу ніву". У хуткім часе Максім стаў сталым супрацоўнікам "Нашай нівы" і завочна пасябраваў з супрацоўнікамі газеты, асабліва яму імпаваў яму Сяргей Палуян, які адказваў М. Багдановічу ўзаемнасцю...
Вікіпедыя.

У 1987-2003 гг. - аўтар і вядомец тэлепраграмы "Запрашаем на вячоркі". Уваходзіў у рэдакцыйны склад газеты "Балесы Полісься" ("Галасы Палесся").

Абіраўся старшынём Беларускага саюза фальклорыстаў на першым і другім з'ездах у 1992 і 1995 гадах. Быў віца-старшынём Таварыства беларускай школы. Кандыдат філалагічных навук.

Пасля выходу на пенсію ў 2006 г. планаваў стварыць у родных мясцінах на Століншчыне фальклорна-этнаграфічны цэнтр заходнепалескай традыцыйнай культуры, аднак раптоўная смерць зашкодзіла здзiясненню планаў.

У 1981 годзе Васіль Ліцвінка разам з калегамі дамогся стварэння на філалагічным факультэце БДУ наўкоў-даследчай лабараторыі беларускага фальклору, якой кіраваў да выходу на пенсію ў 2005 годзе.

Быў шчырым сябрам ТБМ і актыўным аўтарам газеты "Наша слова". Рэгулярна друкаваў у газете календары народных святаў і абродаў.

Памёр 12 ліпеня 2007 г. у Менску. Пахаваны на могілках у роднай вёсцы.

Вікіпедыя.

75 гадоў з дня нараджэння Васіля Ліцвінкі

Васіль Дзмітрыевіч ЛІЦВІНКА нарадзіўся 7 снежня 1941 года ў вёсцы Верхні Церабяжоў на Століншчыне. Пасля заканчэння сярэдняй школы выкладаў беларускую мову, літаратуру і спевы ў сямігодцы вёскі Лука на Століншчыне (1958-1960). Служыў у ваенна-марскім флоце СССР (1961-1964).
Вучыўся на філалагічным факультэце Белдзяржуніверсітэта (1964-1970). Падчас

рэдакцыйнага лабараторыю. З верасня 1975 году перайшоў на выкладчыцкую работу на кафедру расейскай савецкай літаратуры філфака, дзе выкладаў філалогічныя

навукі. З берасця 1981 года - аўтар і вядомец тэлепраграмы "Запрашаем на вячоркі". Уваходзіў у рэдакцыйны склад газеты "Балесы Полісься" ("Галасы Палесся").

Абіраўся старшынём Беларускага саюза фальклорыстаў на першым і другім з'ездах у 1992 і 1995 гадах. Быў віца-старшынём Таварыства беларускай школы. Кандыдат філалагічных навук.

Пасля выходу на пенсію ў 2006 г. планаваў стварыць у родных мясцінах на Століншчыне фальклорна-этнаграфічны цэнтр заходнепалескай традыцыйнай культуры, аднак раптоўная смерць зашкодзіла здзiясненню планаў.

Быў шчырым сябрам ТБМ і актыўным аўтарам газеты "Наша слова". Рэгулярна друкаваў у газете календары народных святаў і абродаў.

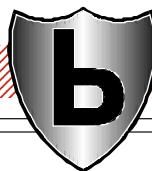
Памёр 12 ліпеня 2007 г. у Менску. Пахаваны на могілках у роднай вёсцы.

Вікіпедыя.

ISSN 2073-7033

9 772 073 703003 >

Ніякай працы і скарб
ніякіх не шкадуйце для
паспалітай карысці для
Айчыны сваёй.

Любіце і шануйце,
як святыню,
роднае слова,
з якім вас літасцівы Бог
на свет пусціў.
Ф. Скарына.

ФРАНЦЫСК СКАРЫНА -
СЫН БЕЛАРУСКАЙ
ЗЯМЛІ.

Яго вялікая духоўная і
навуковая дзеянасць належала
не толькі многім народам Еў-
ропы, але і ўсю свету. Яна
набірае ўжо планетарныя
кшталты міжнароднага значэн-
ня з далёкіх стагоддзяў і будзе
існаваць вечна.

Нягледзячы на тое, што
прайшло 5 стагоддзяў з таго
часу, як жыў і тварыў Франці-
шак Скарына, удзічная па-
мяць народаў з усё больша-
сілаю кранае і абуджае сэрцы
новых пакаленняў не толькі ў
Беларусі, але і ў свеце. Праца
Францыска высока ацнена і
прызнана ЮНЕСКА, 1990-ы
год быў абвешчаны годам Ска-
рыны.

Сапраўды, Францыск
Скарына - асаба сусветнага
маштабу як навуковец, асвет-
нік, гуманіст, першадрукар.

Свет навукі і культуры
годна ацаніў яго заслугі перад
чалавецтвам: выдадзена і вы-
даецца многа кніг, навуковых
прац, прысвечаных Скарыне.
Ёсць медаль яго імя, граматы і
дзяржаўныя ўзнагароды, пом-
нікі, мемарыяльныя дошкі.
Імем Францыска называныя вулі-
цы, бібліятэкі, навучальныя
установы, рэгулярна право-
дзяцца канферэнцыі і чытанні
аб вялікім укладзе Скарыны ў
гісторыю Беларусі і сусветную
культуру.

У Падуанскім універ-
сітэце (Італія) ёсць "Зала Са-
рака". У ёй партрэты яго су-
светнавядомых выпускнікоў -
Галілео Галілей, Мікалай Ка-
пернік і інш. Над партрэтам
Францыска Скарыны напісаны
на лаціне: "Францыск Скарына
з Палацка. Беларус. 1512".

Здаецца, што Фран-
цыск Скарына ўжо годна ад-
значаны нашым народам і
удзічным чалавецтвам.

Але для такой славутай
асобы, як Францыск, недаста-
ткова адной свецкай памяці,
нягледзячы на тое, што яна ўжо
перасягнула межы часу, 500 гадоў
жыве ў памяці пакаленняў.

Мінula атэстычна на-
вала пераследу веры і ганьба-
вання ўсіх хрысціянскіх ка-
штоўнасцей - духоўных і ма-
стакіх. Вазўнічае цемраўства
знішчала не толькі духоўнае,
але і ўсё нацыянальнае, зни-
чала простых і славутых Сыноў
Беларусі.

Францыск не толькі
доктар, гуманіст, першадру-
кар. Ён - волат Слова Божага!
Але яго заслугі перад Богам і
веруючым народам яшчэ неда-
статкова ацнены. Ён пакінуў
нашчадкам "Псалтыр", 23 кнігі
Бібліі, у якіх павучае і разва-
жае. Францыск не праста пера-
кладаў, друкаваў. Ён жыў духам
Бібліі, любіў Бога і бліжнія
- свой прости-паспаліты

БОГ - БІБЛІЯ - БАЦЬКАЎШЧЫНА! ФРАНЦЫСК СКАРЫНА S.D.G et H.B.M.V.

Жыццё-вера-памяць-святасць!

па-сапраўднаму ацаніць не
толькі інтэлектуальная здоль-
насці Францыска, працу і цар-
пенні, але і засірнуць у яго ду-
хоўны свет веры, хрысціянска-
га жыцця і дзеяў, якія ён поў-
насцю прысвяціў на хвалу Бож-
жу і добро паспаліту люду
Бацькаўшчыны. Каб ушанава-
ваць яго і духоўна, усім Уся-
ленскім Касцёлам і Праваслаў-
най Царквой ва ўсіх святынях
Беларусі і свету.

Цяпер ёсць магчы-
масць вяртаць на Айчыну
славутых, але не прызнаваных
Сыноў Беларусі. Вяртаць не
толькі іх парэшткі-рэліквіі, на-
працаваныя інтэлектуальная
вынаходніцтвы, культурныя
мастацкі і літаратурныя шы-
роты, матэрыяльная і духоў-
ная. Усё гэта арганізацыйна
лёгка зрабіць. Трэба вяртаць і
іхні дух у актыўнае культурнае,
інтэлектуальнае і хрысціянскае
жыццё нашага пакалення, у на-
шу роначасць, каб мы ставілі
іх за ўзор для сябе і ўсяго на-
рода. У дадзеным выпадку нам
могуць вельмі дапамагчы Ка-
тальцкі Касцёл і Праваслаўная
Царква.

Францыск не толькі до-
ктар, гуманіст, паэт, вучоны,
першадрукар, і ўсё гэта дзяя-
ючы яго вялікай хрысціянской
души і вельчы выхаванаму
духу.

Лічу, што такі пералік
вонкавых заслуг не поўнасцю
раскрывае вельч яго высокаро-
днага ўнутранага свету і
нязломнага духу веры, як во-
лата Слова Божага, і не поў-
насцю ацніваючы яго заслугі
перед Богам і веруючым наро-
дам. Яго вобразнае парадунне
мудрасці ў прыгатах з ядром у
арэху, з золатам у зямлі, з сілай
каштоўнага каменя. Гэта свед-
чыць, што ён - паэт-філософ,
які не можа не здзіўляць арыгі-
нальнасцю і трапнасцю сваіх
доказаў.

На Скарыне:
- Зауважыць дух ча-
лавека, як ядро ў арэху.

Ні адзін друкар не ра-
біў і неробіць пераклад кнігак
у сваёй друкарні, не піша прад-
моў і анататыў-разважанняў
для чужых кніг, тым больш да
Бібліі. Ні адзін друкар не дае
свае каментары, павучэнні і
праніклівія, з жывой верай за-
ахвоты да простага люду, не
абмінаючи вучоных і замож-
ных, як гэта робіць Францыск.
Кожны друкар толькі друкуе
ўсё, што яму прыносяць і за-
гэта атрымлівае ганарар. Тут,
у адносінах да Францыска,
штосьці большае, чым друкар!
Францыск стаіць на многіх вы-
шэй за ўсіх друкароў і вы-
даўцоў.

Францыск не даў сябе
зацерці, усыпіць у дастатку ў
багатай Еўропе. Яго дух лю-

бові да Бога і ўдзічнай памяці
да свайго народа перамог. Ён
не стаў на дарогу ўзбагачэння,
а маг! Мог друкаваць свецкую
даходную, сумніўнага зместу
літаратуру, якая напэўна бы
яго ўзбагаціла, азалаціла, як
гэта бачым сёння па многіх вы-
давецтвах, якія гатовы друкава-
вать ўсё.

Для свайго вялікага па-
чыну - выдавецкай дзеянасці -
Францыск Скарына выбраў
менавіта Біблію, найбольш па-
пулярную ў хрысціянскім све-
це кнігу, у якой людзі імкну-
ліся знайсці адказы на самыя
розныя жыццёвые пытанні.

Францыск не толькі аса-
бістка друкаваў кнігі Святога
Пісання. Любіў Бога і бліжнія
- свой прости-паспаліты

люд.

Трэба ўбачыць і аца-
ніць не толькі інтэлектуальная
здольнасці Францыска, працу
і царпенні, але смела засірнуць
у яго духоўны мір веры, хры-
сціянская жыцця і дзеяў, якія
поўнасцю прысвяціў на хвалу
Боскую і добра паспалітага
люду Бацькаўшчыны. Ён вялікі
Радзімалю!

Трэба ўшанаваць яго і
яго хрысціянскую высокарод-
насць духоўна, усім, сваёй
верай з усім Усяленскім
Касцёлам і Праваслаўнай
Царквой ва ўсіх святынях
Беларусі, але і ўсю свету.

Францыск быў вельмі
таленавіты і шматтранны. Ён
увабраў у сябе многія навукі
і кожным з іх кірунку мог сябе
бліскуч прайвіць, рэаліза-
ваць і ўзбагаціцца, як і той жа

Біблія - дзвівесная рака!

Яна бывае мелкай, і нават аве-
чка можа перайсці! Але адна-
часна і глубокай, калі і слон
змушаны плысці цераз яе! У
гэтаі кнізе - пачатак і канец
усёй існай мудрасці, бо толькі
праз яе можна спасігніць
Бога-Ўладара! У гэтаі кнізе -
усе законы і правы, якімі кары-
стаюцца людзі ў ўсім жыцці!
У гэтаі кнізе - усе лякар-
ствы душоўныя і цялесныя раз-
зам знойдзе! Тут - навучанне
філософіі дабропрыстойнае: як
Бога любіць для самога сябе і
для бліжняга свайго! Тут -
справа ўсялякага збору люд-
скага і горада, якія праз веру,
ласку і згоду паспаліту добро
памнажаюць. Тут - поўнае на-
вучанне сямі навук вызвален-
ных!

З вышэй сказанага ро-
бім выснову, што, маючы вялі-
кую веру і любоў да Бога і Ма-
ці Божай, Францыск загарэўся
і вялікай любоўю да свайго лю-
ду. А як найлепей дапамагчы
яму, як не друкам Бібліі, пашы-
раць веру і веды ў сваім наро-
дзе. Вось, ШТО было яго свя-
тым рухавіком.

Я адчуваю сваім свя-
тарскім перакананнем, што
Францыск - гэта Божы голас
праз стагодзі для нашага пака-
лення, наша сучаснасці!

Францыск прысычае
для гэтага здароўе, маё масць і
ўсё сваё жыццё. Адрокся ад
славы і багацца ў свеце. Як
манах і пустэльнік зачыніеца
у сваім пакой-кабінце і друк-
арні, нягледзячы на тое, што
жыць у цэнтры дзяржаўных
стадіц - Прагі і Вільні, перапо-
неных людзімі жыццёвымі ра-
дасцямі.

Меў выпрацаваную
вялікую сілу волі. Вось яго ах-
вярны славянскі дух!

**Вера Францыска пра-
ходзіць залатай ініцыю праз
усё яго жыццё.**

Ён, як рэдка кто, дзень
і нач разважаў і працаў над
тэкстамі Бібліі. Ён палюбіў Бі-
блію - Слова Божага, голас
праз стагодзі для нашага пака-
лення, наша сучаснасці.

Невыказаная памяць і
удзічнай памяці Радзіме і
Святога Гераніма, які перакла-
ў Біблію на лацінскую мову.

Францыск - місіянер і
катэхізатор Слова Божага для
нашых народу, як Святыя Кі-
рыл і Мяфодзій для Еўропы.

Кнігі Скарыны зрабілі
вялікі ўплыў на развіццё духоў-
най культуры Беларусі і Украіны,
стымулявалі ўзінкенне кнігадрукавання ў
Маскоўскай Русі, распаўсюджалі
ся ў шматлікіх рукапісных
копіях.

хойная і інтэлектуальная аду-
кацыя народа.

"Псалом ест щит про-
тив бесовскым нощным меч-
таниям и страхом, покой ден-
ным суетам и работам, защи-
титель молодых и радость старым, потеха и песня, же-
нам набожная молитва и покраса, детям малым поча-
ток всякое доброе науки, до-
рослым помножение в науце, мужем модное утверждение".

Францыск - узор любо-
ви да роднай мовы і народа ў
духу жывой веры і ўзорнага,
цнатлівага хрысціянскага жыцця.

У друкаванай кнізе
Скарына бачыў невычарпа-
льныя магчымасці духоўнай
асветы народа, выхавання вы-
сокіх хрысціянскіх, маральных
і грамадзянскіх якасцей, усё
большага далучэння і актыў-
нага ўзаемадзяяния з еўрапей-
скім культурна-гістарычным
соціонам.

Францыск свай філі-
граннай працаю намагаўся
наблізіць свой народ, нашу Ай-
чыну да Еўрапейскага ўзроўню
жыцця!

Францыск поўнасцю і
даслоўна намагаўся наследа-
ваць Збаўцу Ісуса Хрыста, Які
маліўся: "Слаўлю Цябе, Ойча,
Гаспадар неба і зямлі, што Ты
тытуішь гэта ад мудрых і разум-
ных і адкрыў для малых" (Мф
11, 25).

Ён услед за Евангелі-
стам Мацвеем лічыў, што про-
сты чалавек можа ўбачыць у
Святым Пісьме тое, што нярэ-
дка застаецца наўспрынтым
добра адукаванымі людзьмі.

Добра разумеочы ро-
лю кнігі грамадзтве, Скарына
бачыў у ёй адзін з найваж-
нейшых сродкаў культурнага
прагрэсу і нацыянальнага Ад-
раджэння. Яго кнігі на роднай
мове сталі той паходнік, якія
указала людзям сапраўдны
шлях у будучыню, тым зічом,
якія саграваюць і асвяляюць люд-
ское жыццё ў непагадзі і завею.

Францыск - вялікі ўмі-
лавальнік Слова Божага, і, не
пабаюць сказаць, на ўзроўні
Свят

Усе пераклады кніг Біблії Ф. Скарына прысвяціў "людем посполитым к добруму наученню". Ён хацеў пашырыць духоўную асвету сярод суайчыннікаў, дапамагчы простым людзям пазнаць мудрасць і навуку Божую. З гэтай мэтай кожную з кніг Ф. Скарына суправаджваў прадмовамі і пасляслоўямі. У іх першадрукар выказваў свае грамадскі і асветніцкія погляды, заклікаў да ўмацавання правапарадку, да стварэння справядлівых заканаўчых кодэксаў аб дзяржаўве, войску, зямлі, тлушчы ў не зразумельныя слова і звароты, а таксама розныя звесткі па гісторыі, географіі, этнографіі, філософіі, астрономіі.

У "Малой падарожнай кніжыцы" Скарына змясціў розныя каляндарныя і астронамічныя звесткі (беларускія назвы месяцаў, знакаў задыякі) - усё тое, што неабходна было чалавеку ў дарозе.

"Псалтыр" (зборнік 150 Псалмоў, па якіх у сярэдніявеччы вучыліся грамаце) Скарына адрасаваў "дзяцям малым як пачатак усякай добрай навукі", а таксама дарослым у якасці настольнай кнігі, душавыратавальнага чытання. Псалмы "Псалтыра", лічыць Скарына, - "эта скраб, безліч каствоўных каменяў! Яны розную немач духоўную і цялесную выганяюць! Душу і розум прасвятляюць і гнеў, і любасць уціхаміраюць! Мір і спакой чыняць! Смутак і скруху адганаюць! Пачауці ў малітвах даюць! Людзей зычлыві робяць! Ласку і міласць маюць! Д'яла праганяюць, анёлаў на дапамогу заклікаюць!"

Францыск - узор для ўсіх майстроў узвышнага слова навукі, пазітіўнай і прозы. Няхай кожны сумленны майстар слова і навуковец дае свой глыбокі каментар пра написане і сказане.

Асветнік Скарына са дзеянічнайа пашырэнню пісьменства і ведаў. Пра гэта сведчыць яго заклік да чытання Бібліі:

"Кніга (Біблія) - лістэрка людскога жыцця і душоўная лекі, учеха - самотным, знявераным - помач, і асабліва тым, каго немач точыць і верад рушыць".

"У Бібліі пачатак і канец усей існай мудрасці! Толькі праз яе можна спасці гніць Бога - Уладара! У гэтай кнізе - усе законы і праўы, якімі карыстаюцца людзі ў зямных жыцці! У гэтай кнізе ўсе лекі душоўныя і цялесныя разам знойдзеце!"

"Прото ж добрае Григорый Великий, учитель Вселенскій - (Папа), о сей книге пишет, глаголя: "Святое Писмо все иные науки превышает, понеже егда бывает члено, под простыми словами за мыкает тайну".

Гуманіст Скарына пакінуў свой маральны запавет у наступных радках, якія ўтрымліваюць мудрасць чалавечага жыцця і ўзаемадносін паміж людзьмі. Пераказаючы сюжэты біблейскіх кніг, Скарына ў прадмовах акцэнтуе ўвагу чытача на самых важных момантах Бібліі - на законах вечнасці:

"Закон прирождены в том на болей соблюдаєт бываєт: то чинити иным всем, что самому любо ест от иных всех, и того не чинити иным, чего

сам не хощеш от иных имети... Сей закон прирождены написан ест в серци единого каждого человека"; "...Наболей любовь ко всем да соблюдает, ежели ест совершенна над все иные дарования, без нея же ничто поспешино ест".

Прадмовы і пасляслоўі Францыска Скарыны да Бібліі, дзе ён раскрывае глыбокі сэнс біблейскіх паданняў, прасякнутыя клопатам аб разумным упараткованні грамадства, выхаванні чалавека, усталяванні годнага жыцця на зямлі.

Францыск, напэўна, марыў вярнуцца на Бацькаўшчыну і такім быў, напэўна, яго тастамант апошній волі. Ён хацеў вярнуцца з назапашаным, узбіраным інтэлектуальным і духоўным багажом, каб тут разгарнуць сапраўдную выдавецкую дзеянасць на хвалу Божую і дабро людзей.

Францыск Скарына - пачынальнік новага разумення патрыятызму любові і павагі да сваёй Айчыны і люду. З патрыятычных пазіций, прасякнутых жывіцтвай і пылакой верай, успрымаючы наступныя яго слова, якія Францыск Скарына скіраваў з любоўю да сваёй малой родзімы: "Понеже от прирождения звери, ходяще в пустыни, знают ямы своя, птицы, летающие по воздуху, ведаюць гнёзда своя; рыбы, плавающие по морю и в реках, чують виры своя; пчёлы и тым подобная боронять ульев своих, - тако ж и люди, и где зродилися и ускормлены суть по Боге, к тому месту велику ласку имаютъ".

Адсюль і палкае жаданне Скарыны служыць свайму народу, распаўсюджваць хрысціянскі і рэнесансна-гуманістычныя погляды, натхніць на асабістую і грамадскую актыўнасць, дасканалаць, спасці жэнне высокіх сэнсаў зямнога быцця і Боскіх Запаветаў.

З Еўропы Францыск некалькі разоў намагаўся вярнуцца на Бацькаўшчыну, у Вільню, бо толькі там могла быць матэрыяльная падтрымка ад мецэнатаў і аднадумцаў для друкавання Бібліі, чаго ён не знаходзіў у родным Полацку.

У 1520 годзе ён пераезджае ў Вільню - сталіцу Вялікага Княства Літоўскага, дзе засноўвае першую на трэторыі дзяржавы ВКЛ друкарню, каб разгарнуць нанова выдавецкую дзеянасць для ўсёй славянскай прасторы. У 1522 годзе выдае "Малую падарожную кніжыцу", а ў 1525 годзе "Апостал".

У 1534 годзе Францыск Скарына з надрукаванымі кнігамі і з вялікай надзеяй распачаў падарожжа ў Вялікага Княства Маскоўскага, дзе паспрабаваў зацікавіць сваімі выданнямі маскоўскай грамадства, але там яго нікто не падтрымаў. Яго выгналі, бо ён быў католікам, а кнігі Бібліі ў Маскве былі публічна спалены як еретычныя.

Хрыстос настаўляе Вучняў: "Ісус жа адказаў: не забараняйце яму, бо той, хто робіць чуды іменем Майм, не зможа пасля казаць благое пра Мянэ" (Мк 9, 39).

Можна адчуць боль і скрушны дух Францыска падчас вяртання з Масквы ў Вільню. Падобны лёс мог чакаць

яго і ў родным Полацку, у якім быў толькі праездам. Напэўна, яго сэрца разрывалася, адчуваючы родныя мясціны. Адкінуты і незразуметы сваімі суайчыннікамі, ён не пакідае сваё святое заданне далейшай працы над Бібліяй, яе выданнем і не пераставае любіць Радзіму і свой народ. Пакоры перамагла і знесла ўсе крываў.

У віленскага Біскупу Яна Скарына служыў сакратаром і лекарам да 1535 г. Праз год Біскуп Ян пакінуў Віленскае біскупства, быў перавезены ў Познань, дзе неўзабаве памёр. Спалучэнне розных абставін і адсутнасць выразнай сацыяльнай падтрымкі вымусілі Францыска Скарыну пакінуць ВКЛ, пакінуць Радзіму і ад'ехаць назад у Прагу.

Вяртаеца зноў у Еўропу, дзе яго прымаюць, але там ён заўсёды чужынец. З таім пачуццём дажывае апошнія дні свайго жыцця. Толькі жывая вера і крапатлівая праца над Бібліяй дапамагаюць яму - волату Божага Слова - перамагчы адзіноту.

Магістр Тэўтонскага ордэна Альбрэхт Брандэнбургскі запрасіў Францыска ў Кёнігсберг (Калінінград). Піша сам гераг: "Не так даўно прынялі мы ў наша валоданне і Прускае княства славнага мужа Францыска Скарыну з Полацка, доктара медыцыны, надзвычай шаноўнага з вашых грамадзян як нашага падданага, двараніна і любілага намі вернага слугу."

У выданнях Скарыны паўтараеца вяяна сонца і месяца з чалавечымі тварамі. Выбар сімвала яўна невыпадковы. Гэты знак быў створаны і абраны Скарынам "у якасці свайго асабовага герба".

У выяве сонца з прамянямі, месяц і кніга-Біблія, як крыніца мудрасці, ведаў і асветы - сімвал перамогі святла над цемрай, жыцця над смерцю.

Знак Скарыны трактуеца як хвала і слава кнізе Бібліі - крыніцы святыя, мудрасці, дабрачыннасці і ведаў.

У вершы "Скарына пакідае Радзіму" Уладзімір Караткевіч цвярджае думку аб недараўальнай віне суайчыннікаў перад такім тытанам, які вымушаны быў цярпець нягоды, нястачы, шукаць прыгукну на чужынне; ствараючы ўзышанье.

Упершыню ў гісторыі ўсходнеславянскага друкавання асветнік увёў тытульны ліст, тлумачальны падзагалоўкі, пааркушавую нумарацыю, абзясы, г. зн. прыдаў кнізе сучасны выгляд.

Па гэтай прычыне кнігі шырокая распаўсюджвалася ў Еўропе і мелі вялізны ўплыў на чытчыць у многіх краінах свету. Вынаходніцтва першай друкаванай кнігі стала падобна да вынаходніцтва першага кола ці цяпера телефона...

Пры перакладзе "Бібліі" Скарына абавіраўся на глыбокі філалагічны аналіз папярэдніх выданняў і выкарыстоўваў старадрукі. Рыхтуючы да друку тэксты Святога Пісання, асветнік грунтуюна займаўся іх глыбокім тэксталагічным апрацоўкам, экзегетыкай і герменеўтыкай.

Багаты духоўны інтелект Скарыны ставіць яго ўпраравень з найвыдатнейшымі лю-

дзьмі эпохі Рэнесансу.

Скарына выступіў гаражам прыхільнікам духоўнага і грамадскага адзінства ўсяго народа. Упершыню ў гісторыі Беларусі былі так цесна зліты ідэі адзінства прымату хрысціянскай і этнічнай свядомасці.

Будучы верным Богу і з Божай дапамogaю, Францыск вытрымав да канца і перамог Бога дапамог!

Ён дачакаўся, што пра яго на Бацькаўшчыне не толькі ўспомнілі. Ён можа смела вярнуцца да яе, як СыН, як муж вялікай славы і гонар для ўсёй Беларусі.

Поўнасцю падтрымліваю і лічу своеасабовым звярот навукоўцаў і інтэлігенцыі да Мітропаліта Тадэвуша і Паўла, як і да Нунцыя Апостальскай Сталіцы, каб Усяленскі Касцёл на чале з Папам Францыскам разгледзе заслугі Скарыны, чысцінu яго веры, геранічнасць жыцця і вернасць Хрыстовай Усяленскай Царкве.

Але, на маю думку, у дачыненні да Францыска, мы маем ішчэ многа незавершанай працы, цяпера, бачу тры святыя аваўязкі:

1. Знайсці ў Чэхіі і ўшанаваць месца пахавання Францыска Скарыны;

2. Зрабіць паўторны зварот да шаноўных Мітропаліта Каталіцкай і Праваслаўнай Цэрквой у Беларусі Архібіскупу Тадэвуша і Паўла, як і скласці просьбу на руку Нунцыя Апостальскай Сталіцы з хадайніцтвам аб распачаці інфармацыйнага працэсу і вылуччыні Францыска Скарыны да годнасці Слугі Божага і, калі будзе на тое Божая воля, да ліку Бласлаўленага і Святога. Для гэтага трэба сабраць подпісы з усёй Беларусі, як сведчанне духоўнай удзячнасці Усяышынаму за славутага Сына Беларусі.

3. Завяршэннем усяго будзе то, калі Францыск Скарына ўсіх нас аб'яднае ва ўзаемнай хрысціянской любові, бо такім быў дэвіз усяго яго жыцця: Бог - Біблія - Бацькаўшчына!

Францыск Скарына павін быць прыняты ўсёй нашай краінай і яе жыхарамі розных веравызнанняў, як узор годны да наследавання.

"Напісане застаеца", - гаварылі старажытныя рымляне.

Францыск Скарына пакінуў нашчадкам кнігі, у якіх засталіся самыя патаемныя, выпакутаваны яго думкі.

Гэтыя кнігі Вялікага беларуса ўспрымаючы сёння як самая дарагая нацыянальная рэлігія, як духоўныя скарб, нацыянальная святыня, як сімвал ўсёй тысячагодовай беларускай культуры.

Цяпера настаў час сумленнага адраджэння, удзячнасці і прызнання нашым пакаленнем духоўных якасцей-чнонтаў Францыска Скарыны. Трэба і нам спасціць азы духоўнасці і веры, вчынца ўдзяліцца ў духоўны і сумленны мір чалавека, а не толькі бачыць і славіць вынік дзеянасці духу чалавека.

Убачыць ядро ў арэху, які Наш Брат Францыск Скарына!

Ксёндз-магістрап
Уладзіслаў Завальнюк

Ліст да Міколы Равенскага

130 гадоў з дня

нараджэння

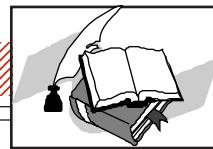
Міколы Равенскага

Мікола Якаўлевіч

РАВЕНСКІ (5 снежня 1886, маёнтак Капланцы, Ігуменскі павет, цяпера Бярэзінскі раён Менскай вобласці - 9 сакавіка 1953, Лёвен, Бельгія) - беларускі кампазітар, дырыгент, музычны

кампазіціі на слова ўладзіміра Дубоўкі і Янкі Купалы. Пад уплывам У. Дубоўкі звярнуўся да музычнай крытык

Навіны Германіі

Пасол Германіі ў Беларусі пазітыўна ацаніў палітычны дыялог з Менскам

2 снежня Магілёўскі аблвыканкам падпісаў дэкларацыю з Арганізацыяй Аб'яднаных Нацый пра гатоўнасць зніць чароўнай атмосфэрой у грамадстве. Гэта адна з сямнаццаці мэтавіцціў ўсіх іншых атамаў, якія ўзніклі пасля развіцця. Яна прадугледжвае і ратаванне людзей ад жабраўства. У імпрэзе браў удзел і амбасадар Германіі Петар Дэтмар.

Беларуска-германскі дыялог развіваецца станоўчай, заяўлі пасол Петар Дэтмар у Магілёве.

- За дванаццаць месяцаў мы малгі назіраць, што адбылося шмат сустреч як на палітычным, так і на эканамічным узроўні. У цэлым можна сказаць, што назіраюцца вельмі станоўчыя тэндэнцыі, - сказаў пасол Германіі ў каментарыі БелаПАН. Аднак, паводле яго слоў, вынік, які б задавальняў абодва бакі, пакуль не дасягнуты. - Мы - як Федэратыўная Рэспубліка Германія, так і ЕС -

з цікавасцю назіраем, якія тэндэнцыі развіцця адзначаюцца [у Беларусі] ў тых галінах, як правы чалавека, демакратызацыя, прававая дзяржава і т.д.

Ён не падзяляе прапоект некаторых прадстаўнікоў беларускай апазицыі ў тым, што ЕС апошнім часам нібыта стаў грабаваць пытаннем правоў чалавека ў Беларусі, каб дагадзіць нейкім палітычным мэрам.

- Я ведаю, што ёсьць такі

папрок, і я не падзяляю гэтага меркавання. Трэба сказаць, што без дыялогу нічога не атрымаецца, - падкрэсліў пасол. - Дыялог з беларускім урадам на тэму демакратызацыі, прававой дзяржавы як за адчыненымі, гэтак і за зачыненымі дзвярыма вядзеніцца і мае для нас вялікае значэнне. Трэба адзначыць, што нядыўна мы прынялі разам з Беларуссю праграму дзеянняў па правах чалавека, і мы спадзяёмся, што гэтая праграма будзе реалізоўваша і прывядзе да пэўнага поспеху, - казаў журналистам Петар Дэтмар.

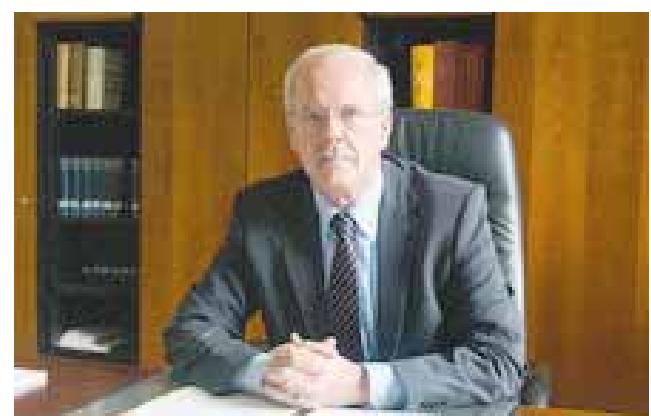
У Беларусі, казаў ён журналісту Свабоды, розніца між заможнымі і збяднелымі пластамі насельніцтва не такая вялікая, як у Еўропе.

- Калі ж гаварыць пра

дэмакратычныя права, дык тут ёсьць адрозненні. Да прыкладу, у праве на дэманстрацыі. Таксама ў адносінах да сродкаў масавай інфармацыі вядзеніца дужа строгая палітыка. Акрамя таго, правядзенне выбараў выклікае ўесь час пытанні ў заходніга свету. Можна крытычна выказацца і пра тое, як будуюцца тут прававая дзяржава - напрыклад, пра даступнасць судоў, - сказаў дыпламат.

Што да эканамічных адносін, то ў апошнія два гады, паводле яго слоў, назіраецца спад тавараабароту паміж дзвюма краінамі.

- На жаль, трэба канстатаваць той факт, што за апошнія два гады назіраюцца зніжэнне тавараабароту - як экспарту, так і імпарту. Быў час, калі мы дасягнулі адзнакі ў чатыры

мільярды долараў, але ў гэтым годзе мы ледзь перавысім два мільярды, - адзначыў Дэтмар.

Для Германіі, сказаў ён, вельмі важна ведаць, якія эканамічныя ўмовы існуюць у Беларусі, ці ёсьць тут станоўчыя змяненні.

- Напрыклад, мы назі-

рам таксама за тым, як Беларусь зараз прыкладае намаганні для таго, каб заключыць пагадненне з Міжнародным валютным фондам, - падкрэсліў кіраўнік нямецкай дыпломіі. belapan.by.

**Паводле Бела ПАН и
Радыё Свабода.**

Дзякуем за падтрымку

Старшыні Федэратацыі прафсаюзаў Беларусі
Сп. М.С. Ордзе

220126, Мінск
пр. Пераможца, 21

СПРАВАЗДАЧА

На падставе дагавора дабрачыннай (спонсарскай) дапамогі, заключанага на падставе Пастановы выканкама Савета федэратацыі прафсаюзаў Беларусі ад 28.10.2016 № 655, Грамадскае аўтаднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" атрымала ад Федэратацыі прафсаюзаў Беларусі грашовыя сродкі ў памеры 400, 00 (четырыста) беларускіх рублёў.

У адпаведнасці з дагаворам грашовыя сродкі былі выкарыстаныя на падпіску шэрагу цэнтральных раённых бібліятэк краіны, музеяў, гімназій і школ горада Мінска, а таксама ГА "ТБМ імя Ф. Скарыны" на беларускамоўныя першыядычныя выданні Рэспублікі Беларусь. У дадатку № 1 да справаздачы абазначаны суб'екты падпіскі і грашовыя сумы.

Да справаздачы дадаюцца копіі плацёжных дакументаў на дзвюх старонках.

Старшыня ТБМ Алег Трусаў

Дадатак да справаздачы ад 23.11.2016 № 1

№	Суб'ект падпіскі	Тэрмін падпіскі	Сума
1	ГА "Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны" ("Беларускі час", "Звязда")	шэсць мес.	142,74 бел. р.
2	ГА "Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны" "ЛіМ"	чатыры мес.	46,56 бел. р.
3	Цэнтральная раённая бібліятэка г. Ляхавічы	шэсць мес.	7,98 бел. р.
4	Нацыянальны гістарычна-культурны музей-запаведнік "Нясвіж"	шэсць мес.	7,98 бел. р.
5	Нацыянальны гістарычны музей Беларусі	шэсць мес.	7,98 бел. р.
6	Нарадзянская ЦРБ	шэсць мес.	7,98 бел. р.
7	Бібліятэка УА МДЛУ (г. Менск)	шэсць мес.	7,98 бел. р.
8	Цэнтральная раённая бібліятэка г. Маларыта	шэсць мес.	7,98 бел. р.
9	Цэнтральная раённая бібліятэка г. Мсціслаў	шэсць мес.	7,98 бел. р.
10	Гімназія № 9 г. Менска	шэсць мес.	7,98 бел. р.
11	СШ № 190 г. Менска	шэсць мес.	7,98 бел. р.
12	Кармянская раённая бібліятэка	шэсць мес.	7,98 бел. р.
13	СШ № 68 г. Менска	шэсць мес.	7,98 бел. р.
14	СШ № 60 г. Менска	шэсць мес.	7,98 бел. р.
15	Мсціслаўскі гістарычна-археалагічны музей (НС, КГ)	шэсць мес.	7,98 бел. р.
16	Гімназія № 4 г. Менска	шэсць мес.	7,98 бел. р.
17	Гімназія № 23 г. Менска	шэсць мес.	7,98 бел. р.
18	Гімназія № 14 г. Менска (НС, КГ)	шэсць мес.	7,98 бел. р.
19	Петрыкаўскі раённы краязнаўчы музей	шэсць мес.	7,98 бел. р.
20	Чэркаўская ЦБС	шэсць мес.	7,98 бел. р.
21	Клічаўскі раённы краязнаўчы музей	шэсць мес.	7,98 бел. р.
22	Добрушская ЦРБ	шэсць мес.	7,98 бел. р.
23	Ганцавіцкі краязнаўчы музей	шэсць мес.	7,98 бел. р.
24	Калінкавіцкі краязнаўчы музей	шэсць мес.	7,98 бел. р.
25	Ельскі краязнаўчы музей	шэсць мес.	7,98 бел. р.
26	Стаўбцоўская ЦРБ	шэсць мес.	7,98 бел. р.
27	Клічаўская ЦРБ	шэсць мес.	7,98 бел. р.
28	Любанская ЦРБ	шэсць мес.	7,98 бел. р.
29	СШ № 14 г. Баранавічы	шэсць мес.	7,98 бел. р.
	Агульная сума падпіскі: 3 ix 400,00 - сродкі ФПБ, а - 4,76 сродкі ТБМ.		404,76 бел. р.

Старшыня ГА "ТБМ імя Ф. Скарыны"

Алег Трусаў.

Папулярную кнігу Алега Трусава "Гісторыя сярэднявечнай Еўропы V-XV стст." можна будзе прачытаць у газеце "Наша слова" на працягу першага квартала наступнага года

У сувязі з тым, што ў ТБМ звяртаюцца шматлікія грамадзяне Беларусі і замежжа з просьбай набыць вышэйзгаданую кнігу, Рада ТБМ на сваім пасяджэнні 27 лістапада звярнулася да сп. Станіслава Судніка з прапановай пачаць друкаваць са студзеня 2017 г. папулярны падручнік А. Трусава "Гісторыя сярэднявечнай Еўропы V-XV стст."

Таму ўсе ахвотныя азнаёміца з гэтай кнігай могуць выпісаць на наступны год газету "Наша слова", кошт якой на паўгодода складае ўсяго 7 руб. 44 кап. (паштовы індэкс 63865).

27 лістапада 2016 г.

Сакратарыят ТБМ.

**Калі за адраджэнне мовы,
читай, спадарства, "Наша слова"!**

Шаноўныя сябры, ідзе падпіска на першае паўгодзя 2017 года. У каталогу інфармацыя пра газету знаходзіцца на ст. 76. Цана змянілася нязначна. У 2017 годзе мы працягаем выхадзіць на восьмі палосах. Газета мае добры рэдакцыйны партфель і плануе для друку тэксты самых розных матэрыялаў, з рознымі поглядамі і падыходамі, у тым ліку і адрознімі ад пазіцыі рэдакцыі. Мы будзем працягваць друк мовазнаўчых і гістарычных матэрыялаў у выкладанні тык аўтараў, якіх вы не знайдзецце на старонках іншых выданняў. Мы не стараемся навязваць чытчу сваю думку ці погляды, а падаём паведамленні і меркаванні саміх чытчоў. Чытайце, даведайцеся, думайце. Будзьце з намі, і вы будзеце з усёй Беларуссю.

РП - 1	Міністэрства сувязі Рэспублікі Беларусь										
АБАНЕМЕНТ на газету часопіс		63865									
(назва выдання)		індэкс выдання									
НАША СЛОВА		1									
На 2017 год па месяцах:											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Каму											
(прозвішча, ініцыялы)											
Куды											
(адрас)											
(паштовы індэкс)											

ДАСТАВАЧНАЯ КАРТАЧКА											
на газету часопіс		63865									
(назва выдання)		індэкс выдання									
Кошт	падпіскі	7,44 руб.									
пераадрасоўкі		руб.									
На 2017 год па месяцах											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Каму											
Куды											
(прозвішча, ініцыялы)											
(адрас)											
(паштовы індэкс)											

Нематэрыяльная спадчына Шклоўшчыны

23 лістапада ў Шклоўскім гістарычна-краязнаўчым музее праходзіў семінар-практыкум пад назвай "Нематэрыяльная гістарычна-культурная спадчына Шклоўшчыны", на які былі запрошаны настаўнікі, супрацоўнікі ўстаноў культуры, бібліятэкарэ, кіраунікі школьніх музеяў і творчых аўяднанняў, краязнаўцы. Арганізатары мерапрыемства: УК "Шклоўскі гістарычна-краязнаўчы музей" і ДУА "Цэнтр дзіцячай творчасці "Прамень" горада Шклоў". Присутнічалі журналісты раённай газеты "Ударны фронт" і тэлеканала "Шклоў".

Распачаўся семінар уступным словам дырэктара музея Ларысы Сельввестравай. Кіраунік установы падрабязна азнаёміла прысутных з асноўнымі кірункамі працы музея па пошуку, вывучэнні і сістэматызацыі краязнаўчага матэрыялу па нематэрыяльнай гістарычна-культурнай спадчыне Шклоўшчыны і падзяліўся досведам работы ў гэтым кірунку.

Ларыса Сельвестрава

З падрабязным аналізам турыстычна-краязнаўчай работы і існай метадычнай дапамогі ў галіне захавання нематэрыяльнай спадчыны ва ўстановах адукатаў выступіла метадыст УА "Цэнтр дзіцячай творчасці "Прамень" Людміла Солтан.

Людміла Солтан

Потым прагучалі даклады прадстаўнікоў профільных арганізацый. Найбольшую цікавасць у прысутных выклікалі паведамленні: "Гісторыя Трафімавай крыніцы" - вучні старэйшых класаў, ДУА "Александрыйская сярэдня школа", "Легенды і паданні Шклоўскай ратушы" - Святланы Алейнікава, ДУА "Гімназія г. Шклоў", "Вынікі вывучэння этнографічных тканін Шклоўшчыны: рэканструкцыя ручніка" - Марыны

Алесь Грудзіна

Пчалянкова, ДУК "ЦКС Шклоўскага раёна", "Абрад "Міколава свяча" - Наталля Валуева, ДУК "ЦКС Шклоўскага раёна", "Аўтэнтычны фальклорны калектыв "Прыгажуні" - Валянціна Алейнікава, бібліятэкар вёскі Заходы, "Назвы зямлі роднай" - Аліна Салаўёва, бібліятэкар вёскі Чарноручча, "Эпітафія на ўрэйскіх паха-

Марыны Пчалянкова

вальных помніках (асаблівасці ўрэйскіх могілак Шклоў") - Аляксандр Грудзіна, раённае навукова-творчое аўяднанне "Ведай і любі свой край", "Рэгіянальныя асаблівасці кулінарнай традыцыі Шклоўшчыны" - Ганна Канаваленка, УК "Шклоўскі гістарычна-краязнаўчы музей".

Удзельнікі семінару абмянялі-

Наталля Валуева

ся думкамі, меркаваннямі і прапановамі ў галіне вывучэння і захавання нематэрыяльнай гістарычна-культурнай спадчыны Шклоўшчыны. Таксама дамовіліся аб далейшым су-

Ірина Гапеева

Пачастунак шклоўскіх кулінараў

працоўніцтве, а асабныя выступоўцы былі запрошаны на новыя сустэречы ў школы раёна. Вынікі працы падвяляла старшина навуковы супрацоўнік музэя Ірына Гапеева: "Нематэрыяльная культурна-гістарычная спадчына, гэта вельмі моцны індэтыфікатар. Менавіта тое, што адрознівае кожны народ. Для беларусаў нематэрыяльная спадчына мае вялікі патэнцыял, але трэба спяшыцца. Час многае знішчае". Сустэрча прайшла цікава і безумоўна вельмі карысна. Трэба адзначыць, што большая палова паведамленняў прагучала па-беларуску.

**Аляксандр Грудзіна,
удзельнік семінару.**

ВЫБРАЦЬ ЛЕПШАЕ З ТАГО, НЕ ВЕДАЮ З ЧАГО

Які ж той выбар,
каля ты скаваны?
Уладзімір Высоцкі.

названай кнізе налічваеца пяць балаў, другі - чатыры, трэці - троі, чацвёртай - два, пяты - адзін. Так зробіць кожны сябар журы.

Сябар журы можа назваць не пяць, а меншую колькасць кніг, напрыклад, троі, пранумараўшы іх, скажам, так: 2; 3; 5. Гэта будзе азначыць, што кнігі на 5 балаў, якая павінна быць пад нумарам 1, і кнігі на 2 балы, якая павінна быць пад нумарам 4, ён у спісе не знайшоў. Можа ўвогуле не назваць ніводнай кнігі.

Потым балы падсумоўваюча ёсць і кніга з большай сумай балаў абавязчацца лепшай.

Натуральная, можна прапанаваць назваць не пяць, а троі кнігі (з баламі ад трох да аднаго) ці дзесяць (з баламі ад дзесяці да аднаго), як вырашыць аргамітэт.

Пры такім выбары лепшай можа аказацца кніга, якую ніхто з журы не назаве першым нумарам, але калі яе сума балаў вышэйшая, то трэба разумець, што значная частка сябару журы ўключыла гэтую кнігу ў пяць імі абраных.

Гэты прапанавай я патурбаваў аргамітэт конкурсу і ад каардынатаркі аргамітэту Дар'і Візнер атрымаў паведамленне, што раней так і рабілася, а вось на гэты раз вырашылі памяняць формулу выбару. Мне стала цікава, хто ж стаў ініцыятарам такой змены, прычым такім дзеясна-ўпывом, што змог пераканаць аргамітэт у мэтагоднасці сумніўнай змены. Але Даша трымалася, як той куляшоўскі юнак на дапросе і не выдала таемнае імя. І я западозрыў, што ініцыятарам змены і быў той самы пераможца. Сітуацыя становілася пікантнай.

Хаця зноў жа: не хачу кідаць каменное ні ў кога. Разумею, што чалавек пабачыў, што і агучаны мною балы варыянт выбару ў нашай сітуацыі пакідае вялікія сумненні. Справады, з баламі ці простым галасаваннем я выбраць лепшую з 82 кніг, калі знаёмы толькі з пяццю.

Можна, зразумела, пашукаць варыяnty. Напрыклад, дадаць другі тур таго ж галасавання, у якім будуць выбраць кнігу года з скарочанага спісу, дзе будзе кніга-пераможца першага туру галасавання і кнігі, якія набралі не менш за палову яе колькасці галасоў. У нашым выпадку такіх кніг было б толькі пяць. Выбраць адну з пяці ўсё ж прасцей, чым адну з 82. Але ж трэба, каб любы сябар журы мог тყы пяць кніг прачытаць ці хача б удумліва пагартца.

Такі варыянт мне мог бы ба-
чыцца больш прыдатным, але...

Паспрабуйце, напрыклад, выбраць лепшую кнігу (кнігу года) з наступнага кароценъкага спісу:

1) Рыгор Барадулін. Дзённікі і запісы.

2) Духу магутнія чары... Ларыса Геніюш ва ўспамінах, лістах, архіўных матэрыялах.

3) Вітаўт Кіпель. Жыць і дзе-
шыць: успаміны.

4) Алеся Краўцэвіч. Гісторыя Вялікага Княства Літоўскага: 1248-1377.

5) Міхась Страндзю. Выбра-
ныя творы.

Я б не ўзяўся сказаць - вось гэта лепшяя. Бокая з іх лепшяя, кожная з іх - кніга года. І гэта ж можна сказаць пра шмат астатніх, у гэтым спісе не названых. У тым ліку пра кнігу-пераможцу.

А таму, мяркую, варта адмо-
віцца ад конкурсу "Кніга года" з-за
немагчымасці ў нашай сітуацыі ад-
екватнага і пераканаўча правільнага
выбара.

Міхась Булавацкі.

Удзельнікі семінару

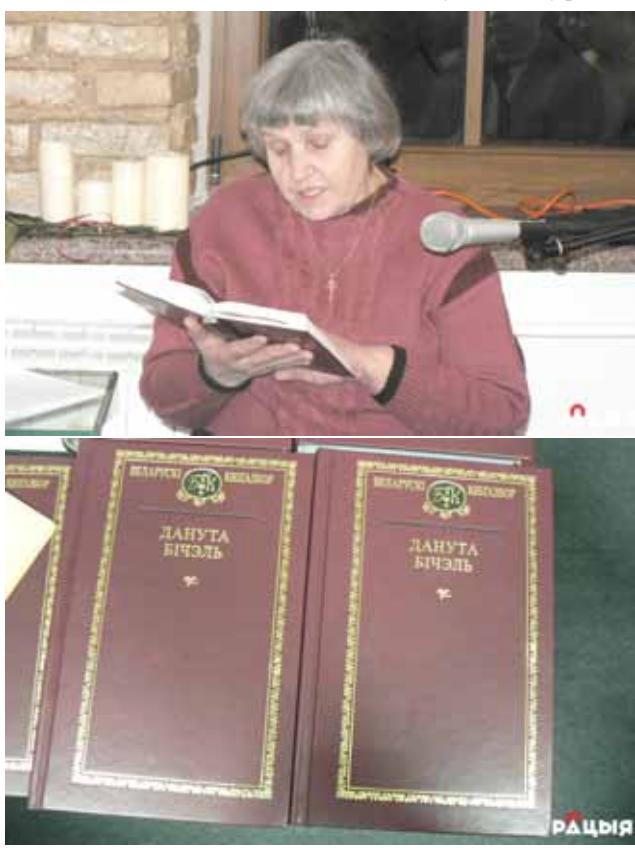
Данута Бічэль: “Гэтая кніга - вынік маёй працы”

У гарадзенскім Цэнтры гарадскага жыцця прыйшла творчая вечарына пасткі Дануты Бічэль. Нагодаю сталася новая кніга выбраных твораў, якія выданы пад вокладкай серыі "Беларускі кнігазбор". На вечарыне сабраліся аматары творчасці пасткі, якія дэклама-

ніка - гэта вельмі важная з'ява, яна звязвае мяне з вами, якія прыйшли, я вам уздечная за гэта, а таксама з тымі, хто будзе чытаць цяпер і будзе чытаць пасля.

Што да пастычнай часткі, то гучалі творы, якія напісала Данута Бічэль у розныя

валі яе вершы, абміяроўвалі яе творчасць. На колькі важная кніга для пісьменніка, кажа Данута Бічэль.

- Гэтая кніга - як раз вынік майбі працы. І паколькі яна ў цвёрдай вокладцы і добра зроблена, то застанецца нашчадкам, хоць і не такім вялікім накладам выдадзена. Я хачу вам сказаць, што кніга для пісьмен-

**Якуб Сушыцкі,
Беларуское Радыё Рацыя.**

Створым музей Алеся Адамовіча

У Бабруйскім раёне вядзеца збор грошай на стварэнне музея Алеся Адамовіча.

Дабрачынны рахунак для збору сродкаў на рэканструкцыю будынка пад музей Алеся Адамовіча:

Аддзел ідэалагічнай работы, культуры і справах моладзі

Бабруйская райвыканкама,
р/с 3642129272326

у філіі 703 ААТ СБ "Беларусбанк", код 760, г. Бабруйск,
УНН 701226324.

Прызначэнне плацяжу "Для стварэння праектна-каштарыснай дакументацыі і рэканструкцыі будынка ў п. Глуша пад музей

А. Адамовіча"

Падтрымаем добрую ініцыятыву!

Магілёўская гарадская арганізацыя ТБМ.

Памёр Алеся Белакоз

1 снежня на 89-м годзе жыцця памёр вядомы беларускі краязнавец і настаўнік, актыўны сябар ТБМ Алеся Белакоз.

Алеся Белакоз нарадзіўся 11 лістапада 1928 г. у Ляцках (сёння Мастоўскі раён) у сям'і малазямельнага селяніна, які па вяртанні з заробленія ў Бразіліі пабудаваў на заробленыя гроши дом у вёсцы Ляцкі і адкрыў прыватную краму.

Амаль усё жыццё Алеся Белакоз пражыў у сваёй вёсцы, якая з цігам часу злілася з буйнейшым Гудзевічамі.

Пасля няўдалай спробы паступіць у Менскі медыцынскі інстытут адмовіўся ад кар'еры доктара і ўладкаўваўся настаўнікам другіх і чацвёртых класах у Гудзевіцкай школе. З 1958 г. - выкладчык беларускай мовы і літаратуры ў Гудзевіцкай сярэдняй школе

У 1965 ён наладжвае перапіску вучняў з вядомымі беларускімі пісьменнікамі, арганізувае школьні кабінет беларускай літаратуры, які з цігам часу ператварыўся ў

музей.

Белакоз сагітаваў вяскоўцу прынесці старыя рэчы. Стварыў музей, дамогся, каб яго зацвердзіла начальства. З кожнай хаты ахвяравалі для музея нейкія старыя рэчы - ганчарнія, кавальскія або зробленыя з дрэва. На словах начальства было не супраць краязнанчага музея, хоць рабіла казіную мызу. Навошта музей не калгаснага ладу, а нейкай старызы?

Вучні захапіліся літаратурнай і даследніцкай дзеяніасцю, іх працы пачалі друкаўшы ў беларускіх газетах і часопісах.

У 1966 г. Белакоз разам з вучнямі выдаў першы нумар мэшынапіснага літаратурно-краязнанчага альманаха "Праменчык". Выданне выходзіла раз на два гады. Усяго да канца 1980-х выйшла 14 нумароў, па 4 асobнікі кожны.

Праз сваю прынцыпавую беларускую пазіцыю настаўнік ад 1960-х меў сутыкненні з уладамі і КДБ.

- Беларускій язык

должен исчезнуть, а вы нам мешаєте. Изменяйте своё отношение к этому языку, пропагандируйте русский, - казалі кадэбісты Белакозу ў 1969-м.

З 1990 Гудзевіцкі літаратурна-этнографічны музей, заснаваны Белакозам, набыў статус дзяржаўнага і налічвае больш за 12 тысяч экспанатаў, сабраных разам з вучнямі.

Нават пасля выхаду на пенсію Алеся Белакоз вадзіў у музей экскурсіі, бо ніхто не здольны быў гэта рабіць так захапляльна і эмачыйна.

Алеся Белакоз быў адным з заснавальнікаў Мастоўскай арганізацыі ТБМ. Ад

Госці літаратурна-краязнанчага сяята. На здымку злева направа: Васіль Вітка, Алеся Белакоз, Лідзія Ялочнік, Георгі Тарашевіч, Данута Бічэль, Станіслаў Шушкевіч, Уладзімір Скарынкін, Марыя і Аляксей Пяткевічы, Генадзь Паšко, Віктар Супрунчук, Аляксандар Ліпен, Ёўген Петрасевіч, Ананас Цыхун. Травень 1984 г. Фота Сяргея Панініка.

вічах С. Александровіч, Я. Брыль, В. Вітка, Л. Геніюш, У. Караткевіч, А. Мальдзіс, І. Мележ, П. Панчанка, М. Прашковіч, А. Пяткевіч, Ф. Янкоўскі... Падарункі ў музей прыходзілі ад Зоські Верас з-пад Вільні, М. Забэйды-Суміцкага з Прагі, В. Целеша з Рыгі, ад многіх мастакоў з Менска і з іншых мясцін Беларусі.

Ад Белакоза дазнаўся, каб выйшаў паштовы канверт з малюнкам той самай хаты 18-га ст. з надпісам: "Вёска Гудзевічы Мастоўскага раёна Гродзенскай вобласці. Музей этнаграфіі", пастараўся мастак Алеся Ліпен і напорысты пісьменнік пры пасадзе Аляксей Карпюк.

І сёняне не стыне слава Гудзевіцкага дзяржаўнага (з 1990 г.) літаратурна-краязнанчага музея. Яго называюць яшчэ і гістарычным. Тут захоўваецца, да прыкладу, грамата 1539 г., і паводле досьведу вядома, што спрыялі стварэнню музея ў Гудзе-

чи 477-годдзе Гудзевічай.

А я адзначыў незабытнае 30-годдзе пабыту тым пад апякунствам А. М. Белакоза. Гэта ён звыш трывалі гадоў стаў атлантам пад калочай брамай сваёй сяятыні, дзе ў 11 захах было выстаўлена 12 тысяч экспанатаў. Дзве тысячы падарунковых кніг - у бібліятэцы музея. Ды і тэматыку стэндаў адразу не пераличыш: літаратурнае краязнанчавае, этнаграфія, народная медыцына, жывапіс, графіка, скульптура...

А найперш настрой душы, выказана ім такім словам: "Мой дэвіз празусё жыццё: ад'ядзі - усё для Беларусі!". І яшчэ два незгасальныя праменчыкі берагу я ў сваім дому: гэта два вытканныя ў Гудзевічах гальштуки. А вось і ліст ад Алеся Мікалаевіча на афіцыйным бланку музея ад 24 снежня 1984 г., дзе выказаны віншаванні з Новым годам і пажаданні "...плёну ў працы для роднай Беларусі". А

Пры нагодзе я асцярожна пераварачаю на кацулі гальштукі, каб быў відаць дату нараджэння і маё вышытую прозеўшчу, і прамаўлюю, што гэта мой нагрудны паштарт з гудзевіцкай шэнгенскай візай...

Сяргей Панінік.

"Сакральная Беларусь": разгледзець сваю беларускую зорку

Вось ужо больш за дзесяць год пры сталічнай бібліятэцы імі Цёткі дзейнічае паэтычны тэатр "АРТ.С". Тут праvodзяцца літаратурна-музычныя, творчыя вечарыны і презентациі новых беларускіх выданняў, выставы выяўленчага, дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, фотавыставы. Адным з кірункаў дзейнасці тэатра "АРТ.С" - разлічанія літаратурна-музычных праектаў, таクіх, як "Сакральная Беларусь". Кожны з выпускаў гэтага праекту прысвячаецца аднаму з сакральных вобразаў роднага краю - ад мястечка і вёскі, да неба і гор. Не так даўно адбылася чарговая вечарына праекту "Сакральная Беларусь", якая была прысвечана зорам, беларускаму зорнаму небу.

Спадарыня Ірына нагадала, як па-беларуску гучалі

віч, якая ў суаўтарстве з Людмілай Дудчыць выдала грунтоўнае даследаванне "Язычнства старажытных беларусаў", нарадала слухачам тое, як паэтычна, з вялікім піетэтам, трактавалі зорнае неба, і ўсю "зорную сям'ю" нашыя працкі: "Стайць дом - вышэй усіх харом. А ў тым доме ды чатыры вуглы, ды чатыры вакны. У адным вакне ясны Месяц, у другім вакне - красна Сонеіка. У трэцім вакне - дробны зорачкі, ясныя дзетачкі. У чацвертым вакне - цёмнаяnoch". Лічылася, што кожнаму чалавеку адпавядае свая зорка на небе, а тагачасныя знахары маглі вылічыць чалавеку асабістасе свяціла на небе.

Спадарыня Ірына нагадала, як па-беларуску гучалі

На сцене Юры Несциэрэнка

Спявала Людміла Шчэрба

ты слухачоў і ўдзельнікаў праекту Юры выканану па-беларуску кампазіцыю "Я з дзяцінства схільны да перамен" Андрэя Макарэвіча з сумеснага праекту (нажаль, пакуль не разлізаванага), а таксама кампазіцыю на верш расейскага паэта беларускага паходжання Вячаслава Казакевіча "Хаджу, хаджу", а завяршыў Юры Несциэрэнка свой музычны сэт кампазіцыяй Чэслава Немана "Час, як рака".

Асабліва цепла быў сустрэты слухачамі дуэт Яраш Малішэўскі - Альжбета Малішэўская-Спрынчан. Бацька і дачка выканалі імпэтную песьню-даведнік для падарожжаў па Беларусі "Вандроўка з ба-гоўкамі і без". У выкананні Яраша прагулі таксама сольныя кампазіцыі "Вільня", "Без цябе, мая Марылька", "Нехта ноччу" на верш Ларысы Геніюш. Апладыментамі былі ўтвараны і іншыя выкананцы, сірод якіх вакалістка Людміла Шчэрба, гітарыст Валянцін Юркевіч.

Музыка і этнограф Яраш Малішэўскі, карыстаючыся этна-астранамічнай тэматыкай вечарыны, падзяліўся расповедам пра ўнікальную знаходку, якую яны разам з бацькам Антонам Антонавічам зрабілі не так даўно, калі выратавалі ад зniшчэння шэраг

Удзельнікі і гости праекту "Сакральная Беларусь"

Яраш дэманструе сваю ўнікальную знаходку

металічных артэфактаў, якія ўпрыгожвалі не так даўно паварварску зруйнаваную ўніяцкую царкву. Сярод іх каваная выява Месяца з рысамі чалавечага профілю, якую Яраш

прадэманстраваў гасцям і ўдзельнікам вечарыны.

Завяршыць вечарыну "Зоркі" паэтычна-міфалагічнага праекту "Сакральная Беларусь" выпала вядомым выкананыкам з гурта "Мерада" Стыву і Ганне Крамер. Музыканты толькі некалькі дзён таму, як вярнуліся з Беласточчыны, дзе ўдзельнічалі ў фэсце "Бардаўская восень-2016".

Кампазіцыі "Мерады" атрымалі высокую адзнаку слухачоў і новыя канцептныя запрашэнні з мэтай прадставіць кампазіцыі з наступнага, другога па ліку, альбома гурта. Таму гэтыя песні і прагучалі для ўдзельнікаў і гасцей вечарыны. Сярод іх кампазіцыі "Мой горад", "Зорквы кілім" (на верш Яраша Малішэўскага) і іншыя кампазіцыі.

Анатоль Мяльгуй.

Гурт "Мерада" спявает новыя кампазіцыі

Вядоўцы вечарыны Яраш Малішэўскі і Аксана Спрынчан

Вядоўцы вечарыны і дырэктарка тэатра "АРТ.С" Аксана Спрынчан і галоўны музыка тэатра Яраш Малішэўскі нагадалі прысутным пра нашы адвечныя назывы сузор'яў, планет і асобных зорак, адзначылі тое, што беларусы мелі "свад, беларускае неба". У доказ гэтага быў прыведзены той факт, што ў беларускім фальклоры можна знайсці згадкі пра больш як дваццаць бачных няўзброенным вокаў сузор'яў.

Пастаянны ўдзельнік паэтычна-міфалагічнага праекту "Сакральная Беларусь", паводле Віктара Шніпа падзяліўся ўспамінамі пра дзяцінства, калі ноччу любіў углядзанца ў таемнічае зорнае неба. Пашт адзначыў, што і цяпер гэтая цяга да зор у яго не праходзіць дагэтуль: яму цікава глядзець на падаючыя зінічкі, на Месяц у розных яго фазах. Таму для сённяшняй паэтычна-міфалагічнай вечарыны паэт выбраў адпаведныя вершаваныя творы са свайго паэтычнага зборніка "Заўтра была адліга".

Вядомая даследчыца беларускай міфалогіі, сакральнай Беларусі Ірына Клімко-Несциэрэнка. Пад аплодысмен-

таваў сузор'я - "Перуновая павозка", а нашую галактыку беларусы называлі Птушыным шляхам. Шляхам да продкаў, Венеру - Вечарніцай, Начніцай, а ў ранішній іпастасі - Зарой-Зараніцай. Таксама было адзначана, што вясэміпраменная зорка, якая пашырана ў беларускім традыцыйным арнаменце - гэта і ёсьць старажытны вобраз зоркі Венеры.

Даследчыца распавяла пра так званыя "зоркі падуць", якія па вераваннях беларусаў, лічыліся знакамі грэшнікаў альбо людзей, якія памерлі раптоўна. Таму "зоркі падуць" лічыліся прадвеснікамі нашчасці. Для таго, каб засцерагчыся ад цёмных сіл неба, існавалі замовы, якія іх залагоджвалі.

Абавязковая частка паэтычна-міфалагічнага праекту "Сакральная Беларусь" - музычна, у якой бяруць удзел сталічныя выкананыцы, якія ў сваіх творчасці абавіраюцца на паэтычнае слова. Адным з першых на імправізаваную сцену праекту быў запрошаны вядомы блузавы выкананыч Юры Несциэрэнка. Пад аплодысмен-

Рыхтуемся да Калядаў

Убіліятэцы Пушкіна праходзяць заняткі фальклорнага гурточка для бацькоў з маленькімі дзеткамі, дзе можна навучыцца співаць калядныя песні. А таксама развіваем танцавальныя рухі, водзім карагоды, знаёмімся са спеўнай народнай традыцыяй. Вядзе Наталля Сухая.

У праграме:

- раскрыццё голасу праз гульнявую тэхнікі і традыцыйныя гульні;
- знаёмства з жанрамі беларускага дзіцячага фальклору;
- выучэнне традыцыйных народных песен;
- навучанне кантролю над дыханнем праз спевы і дыхальныя практикаванні;
- засвяенне рytmu праз цялесныя рухі;
- тэорыя, рэлакс і творчая разлічанія для мам.

Заняткі 1 раз на тыдзень.

Месца правядзення:
вул. Гікалы, 4.
Тэл. 507-75-25

Адукацыйныя паслугі Школа асобаснага росту

"ШАР"

Псіхолаг Людміла

Дзіцэвіч

Семінар-трэнінг
"Прафілактыка
прыніжанасці"

09.12.2016 а 18-ай

На семінары-трэнінгу разглядаецца псіхалагічная траўма прыніжанасці, характэрныя асаблівасці людзей з гэтай траўмай, спецыфіка іх думак і эмоцый і метадамі псіхалагічных практикаванніў адываеца папярэджанне гэтай траўмы, аышчэнне свядомасці прыніжанага, навучанне быць узвышанным, годным, мець высокую самаацэнку.

Для контактаў:

МТС (+375 29) 769-29-78

velcom (+375 29) 960-14-53

e-mail spadarl@yandex.ru

Заняткі ў Школе асобаснага

росту "ШАР" праходзяць

кожную пятніцу а 18-ай

гадзіне (звяраць з абвесткамі)

у сядзібі ТБМ па адрасе: вул.

Румянцева, 13. Наступныя

заняткі - 16.12.16.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб зарэгістрацыі № 908 ад

18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даўгіна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslova@tut.by

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрасік Бабіч, Юлія Бажок,
Марыя Баравік, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар

Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Станіслаў Суднік,

Павел Сцяпко, Алег Трусаў,

Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.

<http://naszaslova.by/> <http://pawet.net/>

<http://kamunikat.org/> <http://tbt-mova.by/>

<http://nashaslova.mns.by/>

Аўтары цалкам адказныя за падбор
і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.
Рэдакцыя рукапісы не вяртае.

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.

231300, г. Ліда, вул. Ленінскую, 23.

Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ".

Газета падпісаны да друку 5.12.2016 г. у 17.00. Замова № 2850.

Аб'ём 2 друкаваныя аркүшы. Наклад 1500 асобнікі.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 1,06 руб., 3 мес.- 3,18 руб.

Кошт у розницу: па дамоўленасці.